

PERŞEMBE'NİN GELİŞİ ÇARŞAMBA'DAN BELLİDİR

6 Mart 2024

Yıldırım Koç

Toplumsal gelişmeleri önceden kestirmek pek mümkün değildir. Ancak geçmişte yaşanan bazı gelişmeler doğru incelenirse, geleceğe ilişkin bazı öngörülerde bulunulabilir.

Nasreddin Hoca'nın çok sevdiği eşeği bir gün kaybolmuş. Hoca, türkü söyleye söyleye kırlarda dolaşıp eşeğini arıyormuş. Görenler, "hayırdır, Hoca," demişler, "böyle keyifle türkü çağıra çağıra eşek mi aranır?" Hoca, "son bir umudum şu dağın ardında," demiş; "eğer eşeği orada da bulamazsam görün siz bendeki feryadı."

Nasreddin Hoca fıkraları kültür mirasımızın çok değerli deneyim birikimleridir.

Türkiye ekonomisi giderek derinleşen bir kriz yaşıyor. İktidar, 31 Mart yerel yönetim seçimlerine kadar bu krizin etkilerinin geniş halk kitleleri tarafından somut olarak yaşanmasını erteleme çabası içinde. Ancak bu politika, krizin orta vadede daha da derinleşmesine yol açıyor. Esas kriz, 31 Mart seçimlerinden sonra yaşanacak. İşçiler, memurlar, esnaf-sanatkar, köylüler, emekliler ve işsizler çok hızlı bir mutlak yoksullaşma yaşayacak.

Soru şu: Eşeğini kaybeden Nasreddin Hoca'nın son umudu dağın arkasıydı. Özellikle asgari ücretliler ve emekliler, hiçbir önemli eylem yapmadan, türkü söyleye söyleye seçimleri beklerler ve genellikle de seçimlerde istedikleri sonucu (hiçbir bedel ödemedi) elde ederlerdi. Acaba yaklaşan felaketi henüz yaşamasa da hisseden kitleler, 31 Mart seçimlerinden sonra, büyük fırtınayla karşılaştıklarında feryat edecekler mi?

Ben Nasreddin Hoca'ya güveniyorum. Eşek dağın arkasında değilse ve hatta dağın arkasında daha büyük sorunlar bekliyorsa, bizim millet feryat eder.

İnsanların gelişmeler karşısında kitlesel tepkiye girmelerinin iki önkoşulu vardır: Ciddi bir mutlak yoksullaşma ve zayıflamış bir iktidar algısı.

Kitleler hayatlarından memnunsa, hiçbir güç onları harekete geçiremez. İnsanlar hayatlarından memnun değilse, bıçak kemiği bile delmişse, ekmek aslanın midesine kadar inmişse, oturlan minder tutuşmuşsa, kitle hareketlerinin ilk koşulu yerine gelir. İkinci koşul, zayıflamış bir iktidar algısıdır. Bu iki koşul bir araya gelmişse, aç tilki fırın yıkar.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra ücretler hemen düşmedi. Gerçek ücretlerdeki düşüş 1982-1983 yıllarında başladı. 1988 yılına gelindiğinde, gerçek ücretler, darbe öncesindeki düzeyin yarısının altındaydı. Ancak eylemler, ANAP'ın seçimlerdeki yenilgisinden sonra kitleselleşti.

ANAP, 6 Kasım 1983 milletvekili seçimlerinde yüzde 45,1 oy almıştı. 29 Kasım 1987 seçimlerinde aldığı oy yüzde 36,3 oldu. Ancak 26 Mart 1989 yerel seçimlerinde ANAP'ın oyu yüzde 21,8 düzeyinde kaldı. ANAP, ayrıca, Ankara, İstanbul ve İzmir belediye başkanlıklarını da SHP'ye kaptırdı. Ardından da Bahar Eylemleri patladı. Hayatlarında daha önce eylem yapmamış yüzbinlerce kamu işçisi ANAP'a sokakları dar etti. ANAP, 20 Ekim 1991 milletvekili seçimlerinde de oyların yüzde 24'ünü alabildi.

Bu süreci "Çarşamba" diye düşünürseniz, "Perşembe"nin geleceğine ilişkin öngörülerde bulunabiliriz.

Yılbaşında asgari ücrete ve emekli aylıklarına zam yapıldı. İnsanlar ilk başta hayatlarından memnundu. Ancak hayat pahalılığı hayatı hızla zorlaştırmaya başladı. Herkesin "iktisatçı" olduğu bir süreç yaşıyoruz. Artık herkes 31 Mart yerel seçimlerinden sonra döviz kurunun ve fiyatların hızla artacağını düşünüyor. Böyle düşünmekte de haklılar. Türkiye, tarihinin en büyük ekonomik fırtınasını yaşayacak gibi. Ancak henüz oturlan minder tam tutuşmadı. Kaybolan eşeğin dağın arkasında bulunabileceğini düşünüp türkü söyleyenlerin umutları da, 31 Mart yaklaştıkça hızla sönüyor. 16 milyon emekli, dul ve yetim de, 8-9 milyon asgari ücretli de, özellikle kış hazırlıklarının başlayacağı ve çocukların okul ihtiyaçlarının ortaya çıkacağı yaz sonuna doğru büyük sıkıntılar yaşayacak gibi.

Peki, siyasal iktidar güçlü mü?

AKP, 1 Kasım 2015 milletvekili seçimlerinde oyların yüzde 49,32'sini almıştı.

24 Haziran 2018 seçimlerinde AKP'nin oyu yüzde 42,28'e düşmüştü.

14 Mayıs 2023 milletvekili seçimlerinde ise AKP'nin oyu yüzde 35,32 düzeyinde kaldı.

31 Mart 2024 yerel seçimlerinde AKP'in performansı çok önemli. Bakalım AKP'nin oy oranındaki düşme devam edecek mi? AKP, büyükşehir belediyelerindeki seçimlerde nasıl bir sonuç elde edecek?

Eğer 31 Mart yerel seçimlerinde AKP hedeflerine ulaşamazsa ve 4 yıl seçimin olmayacağı koşullarda uygulanan ekonomi politikaları kitleleri hızla yoksullaştırırsa, kitle eylemlerinin yaygınlaşması kaçınılmaz gözüküyor.

Perşembe'nin gelişi Çarşamba'dan bellidir. Eşek dağın arkasında da değil gibi.